SVENSK MUSIKTIDNING

N:r 19. | Redaktör och utgifvare: FRANS J. HUSS. Telefon: Vasa 6 19. | NORDISKT MUSIKBLAD. Stockholm den 28 November 1899. | Expedition: Kungstensgatan 56. Pris: Helår 5 kr. Lösnummer 25 öre. Annonspris 20 öre pr petitrad. | 19:e Årg.

Karl Ditters von Dittersdorf.

För en månad sedan firades mångenstädes i Tyskland minnet af en på sin tid mycket uppburen, till musikhistoriens märkligare män hörande tonsättare, som den sista oktober för hundra år sedan gick ur tiden, nämligen Karl Ditters von Dittersdorf. Hans minne firades med uppförande af några hans symfonier och i Leipzig med att på dödsdagen å stadsteatern upptaga hans mest berömda sceniska verk, »Doktor und Apotheker». I Freiwaldau blef också en konstnärligt utförd minnessten på komponistens graf högtidligen aftäckt den 24 oktober, en dag som äfven uppgifvits såsom hans dödsdag och enligt nyare uppgifter torde vara den rätta.

Karl Ditters, såsom hans namn ursprungligen lydde, föddes den 2 november 1739 i Wien. Hans musikaliska anlag utvecklades och utbildades så tidigt, att han redan vid 12 års ålder satte världen i förvåning såsom resande violinvirtuos. Prins Joseph von Hildburghausen upptog honom i sitt kapell och åtog sig samtidigt att sörja för honom. Han fick som page bo i prinsens palats och fick där, trots sin kapelltjänst, med allvar fortsätta sina musikaliska studier, af violinisten Trani undervisad i violinspelet, af kapellmästaren Bonno i komposition. Den nioåriga vistelsen hos prinsen befrämjade i hög grad den unge musikerns utveckling. Han kom här i beröring med många intressanta personer, bland annat med den berömda sångerskan Vittoria Tesi, som efter afslutad teaterkarrier af prinsen inbjudits att tillbringa återstoden af sina dagar i hans hus som gäst. Äfven Gluck var ofta gäst hos prinsen och deltog i hans kapellkonserter. Då prinsen af Hildburghausen år 1760 lämnade Wien, skaffade han sin skyddsling plats som violinist vid Hofburgteatern, och i Wien fortsatte Dittersdorf bekantskapen med Gluck. Då denne 1761 reste till Bologna att där uppföra en opera, uppmanade han Dittersdorf att medfölja, och den unge musikern gjorde nu i Italien många intressanta bekantskaper samt firade äfven stora triumfer som violinvirtuos. Efter hemkomsten blef han också bekant med Josef Haydn och drog såsom musiker ej ringa nytta af umgänget med honom. I några år verkade han ånyo vid hofteatern och var 1764 bland de konstnärer, hvilka i anledning af Joseph II:s kröning som romersk kung följde majestätet till Frankfurt a. M. Kort efter hemkomsten råkade Dittersdorf i osämja med teaterintendenten och tog emot ett nytt engagement, efterträdande Michael Haydn som kapellmästare hos biskopen af Grosswardein i Ungern. Denna ställning passade honom utmärkt. Han fick i biskopen en älskvärd öfverherre, erhöll en god orkester och riklig tid att komponera. Så uppstod i Grosswardein en hel mängd symfonier och kvartetter i Haydns stil, ett par oratorier och flera komiska operor. Med biskopens tillåtelse hade nämligen Dittersdorf här upprättat en liten teater, å hvilken han till glädje för sin herre och hans hof föranstaltade representationer med de privata krafter som funnos att tillgå. Hans första operett »Amore in musica», uppfördes å denna scen.

Karl Ditters von Dittersdorf.

Emellertid bragte falska rykten 1769 Maria Theresia att göra slut på dessa teaterföreställningar. Biskopens ovänner hade berättat henne, att operaföreställningar egt rum under fastan, och kejsarinnan gaf med anledning däraf den andelige herrn en skrapa. I stället för att försvara sig gjorde biskopen i förskräckelsen slut på teaterföreställningarna och afskedade hela sitt dugtiga kapell, hvarpå Dittersdorf nödgades gripa till vandringsstafven.

På sina färder genom Tyskland kom Dittersdorf äfven till Bresslau, där furstbiskopen grefve Philipp Gotthard von Schaffgotsch utnämnde honom till sin kapellmästare. Snart nog vann han dennes

gunst i så hög grad, att han tillika blef »Oberförster» (han var nämligen en dugtig jägare) och 1773 till och med utnämndes till Amtshauptmann i Freiwaldau. Hans gynnare utverkade också åt honom den påfliga orden »gyllene sporren» och adelskap, hvarefter han kallade sig Ditters von Dittersdorf. Samtidigt måste han lofva att icke lämna furstbiskopen, så länge han lefde.

Emellertid var han ej mera bunden i sin ställning, än att han kunde bege sig till Wien och där uppföra sina kompositioner. År 1786 dirigerade han dels vid en välgörenhetskonsert sitt oratorium »Hjob» och gaf själf en konsert för att framföra sex nya symfonier. Han var just färdig till hemresan, då den tyska operans direktion uppdrog åt honom att skrifva ett nationelt sångspel. Teaterns intendent, Stephani d. y., skaffade honom en text och Dittersdorf komponerade nu under loppet af ett halft år den komiska operan »Der Doctor und der Apotheker», uppförd i Wien samma ofvannämnda år med så stor lycka, att direktionen strax bad komponisten om flere stycken af samma slag. Med detta verk anses Dittersdorf ha grundlagt den *tyska* komiska operan. Det hälsades också med jubel af tyska folket och uppfördes till och med i London 30 gånger efter hvartannat. I Stockholm uppfördes å dåvarande Mindre teatern »Doktorn och apotekaren», komisk operett, efter Knudsens danska öfversättning fritt bearbetad af F. Hedberg, år 1858 och gick 14 gånger öfver scenen från febr. till maj.*

Under loppet af sju månader skref nu Dittersdorf två tyska och en italiensk opera. År 1789 gjorde han ett besök i Berlin, där han uppförde flere af sina operor och blef rikt hyllad. Med hans herres, furstbiskopens, frånfälle 1795 gick hans lyckas stjärna ned. Med nöd lyckades han erhålla en pension af 500 gulden. Med hustru och tre barn blef det honom nästan omöjligt att draga sig fram, hälst som också sjukdom nedsatte hans arbetskraft. Hade icke ädla människor i detta ögonblick hjälpt den stackars musikern och hans familj, hade de väl omkommit i fattigdom. En konstmäcenat, friherre v. Stillfried, fick i tredje hand reda på Dittersdorfs sorgliga ställning och tillbjöd honom med hustru och barn en bostad på sitt gods Rothlhotta n. Neuhaus i Böhmen. Här träffades han af döden d. 31 okt.(?) 1799.

Kasta vi nu en blick på Dittersdorfs tonsättareverksamhet, så finna vi hans öfriga dramatiska verk utgöras af följande: »Der Betrug durch Aberglaube», »Die Liebe im Narrenhause», (1786), »Hieronimus Knicker» (1787) »Das rothe Käppchen» (1788), »Der Schiffspatron» (1798), »Hokus Pokus» (1790), »Der getofppte Bräutigam» (1793), »Das Gespenst mit der Trommel» (1794), »Gott Mars oder der Eiserne Mann», »Don Quixote», »Der Schah von Schiras» (1795), »Die lustigen Weiber von Windsor» (1796), »Der schöne Herbsttag», »Der Durchmarsch» (1796), »Der Ternengewinst», »Der Mädchenmarkt», »Der gedemüthigte Stolz» (1797), »Don Coribaldo» (1798), »Ugolino» (1796). Alla dessa verk gjorde på sin tid lycka, om än underlägsna »Doktor und Apotheker». Till Dittersdorfs talrika andra kompositioner höra: 3 oratorier, »Esther», »Isaak» och »Hjob», 15 Symfonier efter »Ovidii Metamorfoser» och ännu 90 Symfonier; en »Concerto grosso» för 11 konserterande instrument, 6 stråkkvartetter (en och anan af dem ännu spelad), 12 Divertissements för 2 violiner och violoncell, violin- och pianosaker för 2 och 4 händer m. m.

Af Dittersdorfs operor har »Doktor und Apotheker» samt »Hieronymus Knicker» på senare tid utgifvits af Rich. Kleinmichel i hans samling: »Beliebte Opern aus früherer Zeit» i fullständigt klaverutdrag med text, och till firande af komponistens 100-åriga dödsdag har Jos. Liebeskind utgifvit »Ausgewählte Orchesterwerke von Carl Ditters von Dittersdorf» (Verl. Gebr. Reinecke, Leipzig).

För Dittersdorfs allmänbildning tala hans afhandlingar »Brief über die Behandlung italienischer Texte bei der Komposition» och »Brief über die Grenzen des Komischen und Heroischen in der Musik». Sin självbiografi dikterade han, redan ålderssvag, för sin son och denna blef 1801 utgifven.

Dittersdorfs dramatiska verk låta hans ursprungliga skaparekraft framträda särskildt i ensemblerna och finalerna. »Doktorn och Apotekaren» var epokgörande såsom den första tyska opera, som, i likhet med de italienska, var utrustad med stora, utarbetade finaler. Hans melodier voro alltid liffulla och karaktäristiska, antingen de hade att uttrycka en uppsluppen munterhet och humor eller en varm känsla. Hans instrumentation erinrar ofta om Mozarts, som han närmar sig i sina operor liksom den jovialiske Haydn i sin kammarmusik, och formen behandlade han ledigt, mångsidigt och med stor skicklighet.

Dittersdorf kan sålunda betraktas såsom en komponist, hvilken haft stort inflytande på utvecklingen af den tyska dramatiska musiken, specielt beträffande den komiska operan.

* I Köpenhamn gafs operetten första gången d. 17 nov. 1789 och upplefde intill 1865 bortåt 100 föreställningar.

Den musikhistoriska vetenskapen.

Den musikhistoriska vetenskapen är jämförelsevis ung. Först i senare hälften af vårt århundrade har man börjat strängt historiskt studera den musikaliska utvecklingen från dess ursprung. Man hade förut hufvudsakligen nöjt sig med mera estetiska än vetenskapliga studier öfver de stora mästarne Bach, Händel, Mozart, Beethoven samt utvecklingen efter deras tid. Det var i Tyskland, som den historiska vetenskapen skulle vinna större utbildning. Utom de musikhistoriska verk, hvilka framkommit under 18:de seklet hade man under 19:de seklets första hälft såväl Kiesewetters grundliga forskningar som Beckers musikbibliografiska verk att stödja sig på. Vid midten af vårt århundrade begynte man med att grundligare studera de stora klassikerna samt utgifva deras biografier. Jahn: Martoz 1856—59; Chrysander: Händel 1858—67; Thayer: Beethoven 1866—79; Spitta: Bach 1873—80.

Tillika med dessa i musikhistorien djupt ingripande arbeten, begynte man noggrannare undersöka den musikodling, som varit före Bach. Man erhöll den första vetenskapliga musikhistorien i Ambro's Musikgeschichte (utgifven i 4 band 1862—78) omfattande musiken före 1600 (fortsatt af Langhans till vår tid 1882—86). Chrysander utgifver 1863 och 1867: Jahrbücher für die musikalische Wissenschaft, med högst värdefulla musikvetenskapliga särstudier. 1868 stiftades Gesellschaft für Musikforschung, hvilket genom sin tidskrift Monatshefte für Musikgeschichte i hög grad bidragit till vår kännedom af 16:de och 17:de seklets musik. 1873 begynte sällskapet äfven utgifva nya upplagor af sällsynta teoretiska och praktiska musikverk ur 16:de och 17:de seklet.

Musiken intill Bach hade företrädesvis varit af kyrklig, polyfon karaktär. Det låg därför närmast till hands att undersöka kyrkomusiken. Studierna på detta område ha förts af så framstående forskare som Schletterer, Haberl, Commer, Eitner. Man hade ägnat stor uppmärksamhet åt 16:de och 17:de århundradets kyrkliga vokalmusik. Nu begynner man emellertid äfven att undersöka den profana och instrumentala musiken. I Chrysanders »Jahrbücher» för 1863—67, finnas uppsatser behandlande tyska folkvisan i 15:de seklet samt äldre orgelmusiken. Monatshefte fortsätter dessa studier. Den äldre operan blifver föremål för historisk undersökning. De förnämsta visböckerna utkomma i ny upplaga; de äldre instrumentalkompositionerna, företrädesvis de för orgel, återutgifvas. För att underlätta studiet och vidga det historiska materialet, utgif-

vas bibliografiska arbeten öfver de i tyska och utländska bibliotek förvarade musikalierna. Instrumenten och de instrumentala musikformernas utveckling ägnas djupa studier af Wasielewski. De äldre mästarnes, Palestrinas, Schütz' samtliga verk utgifvas. Nya tidskrifter verka främjande för musikvetenskapen. Vierteljahrschrift für Musikwissenschaft, utgifven af Chrysander och Spitta sedan 1885, upptager värdefulla bidrag till musikutvecklingen. Musikalisches Wochenblatt gifver äfven värdefulla uppsatser i musikhistoria. Bland nutida forskare, hvilka ägnat musikvetenskapen djupa studier förtjäna särskildt omnämnas: H. Riemann, som genom sina ingripande studier på musikens alla områden verkat epokgörande, Herman Kretzschmar, hvilken utom värdefulla musikestetiska verk, i åtskilliga tidskrifter gifvit värdefulla bidrag till musikhistorien, Guido Adler, medarbetare i Vierteljahrschrift f. M., A. Landberger, hvilken förbereder utgifvandet af samtliga arbeten tillika med biografi af Orl. di Lasso.

Musikvetenskapen står högst i Tyskland men har äfven i andra land erhållit förtjänstfulla medarbetare. I Frankrike och Belgien bidrog Kiesewetters samtida Coussemaker väsentligen till musikforskningen. Efter honom kom Fétis, hvilken med sitt verk »Biographie universelle» 1835—44 gaf musikhistorien ett ytterst värdefullt encyklopediskt arbete. I Frankrike har i vår tid hufvudsakligen Weckerlin, Tiersot och Soubies gagnat musikforskningen. I Belgien äro: den förtjänstfulle musikskriftställaren Van der Stræten, hvars förnämsta arbete är »La musique aux Pays—Bas» 1867—88, samt den betydande musiklärde Gevaërt.

I Holland har »Vereening voor Niderlandsche Muziekgeschiedenes» verkat för främjandet af den inhemska musikforskningen såväl genom musikvetenskapliga uppsatser som genom nyutgifvande af äldre kompositioner. England har hufvudsakligen genom nya upplagor af äldre arbeten främjat inhemsk musikhistoria. I Italien ha främst Gaspari och senare Grazzini och Chilesotti gifvit bidrag till den rika italienska musikhistorien.

Nästan hvarje land i Europa med musikodling har så småningom erhållit musikvetenskapliga forskare, hvilka hvar och en i sin mån främjat inhemsk eller utländsk musikvetenskap. I Danmark har äfven under sista årtiondet musikvetenskapen gått framåt: Danmarks äldre musikhistoria genom Hammerichs djupgående studier, den nya genom Behrend m. fl.

Svensk musikhistoria har emellertid hittills så godt som alldeles åsidosatts. Från förra århundradet finnes ett arbete af Hülphers (Historisk afhandling om musik och instrumenter, Westerås 1773)*, hvilket visar ej ringa kännedom om svensk musikodling. Efter honom har Mankell i sin Musikhistoria från 1864 gjort små försök att teckna Sveriges musiklif, dock utan att göra egna källstudier. Från honom är sedan den svenska musikens utveckling, hvilken finnes i Bauck's musikhistoria i hufvudsak tagen.

Trots det mycknа material, som under århundradets lopp samlats, gifver oss dock Hülphers den bästa skildringen af äldre svensk musik. Det musikmaterial, som förefinnes af Sveriges äldre musik är emellertid synnerligen rikligt och kunde gifva oss en tillfyllestgörande kunskap om den svenska musikodlingen från 1600 till vår tid. Sverige står i detta afseende betydligt högre än Danmark, där källorna äro mindre rikhaltiga och de bevarade kompositionerna från äldre tid betydligt sällsyntare. Den förnämsta källan till svensk musikhistoria är Upsala bibliotek. Dessa ytterst rikhaltiga samlingar svensk musik erhålla äfven en komplettering i de värdefulla utländska kompositioner, hvilka där äro förvarade. Minnesmärken af svensk musikodling finnas dessutom i Kgl. biblioteket i Stockholm, i musikaliska akademiens bibliotek samt i det nya instrumentalmuseum. En sorgfällig undersökning af dessa källor, skulle gifva oss en klar bild af svenskt musiklif fordomtima.

Vi ha sett huru de olika landen i större eller mindre grad ägnat musikhistorien sitt intresse, huru Tyskland står främst såsom allsidigast, huru Frankrike, Holland, Nederländerna ansluta sig därtill i grundlighet, samt äfven huru andra länder ägnat musikvetenskapen sitt intresse. Emellertid har musikvetenskapen endast med svårighet kunnat vinna framsteg. Det intresse hvarje land för sig kunnat ägna sin musikhistoria har varit ringa. Dessutom har äfven fattats den enhet och samhörighetskänsla mellan de olika nationerna, utan hvilken en allsidig utveckling är omöjlig. För att afhjälpa detta och sammanbringa de enskilda länderna till gemensamt samarbete har nu stiftats ett internationelt musiksällskap med centrum i Berlin. Sällskapet har ställt till uppgift att befrämja musikforskningen genom att förbinda de enskilda nationerna till ett, att lägga grunden till den jämförande musikforskningen. Hvarje land bildar en egen sektion med sektionsföreståndare i spetsen. Två särskilda organ tjäna till befrämjandet af den musikaliska förbindelsen, en månadsskrift och en kvartalsskrift. Den månatliga »Tidskriften» (»Zeitschrift») innehåller mindre i sig slutna uppsatser, tillika med en bibliografi öfver nyutkommen musikvetenskaplig litteratur. Kvartalsskriften (»Sammelbände») innehåller däremot större artiklar af sträng musikvetenskaplig art. Båda tidskrifterna mottaga uppsatser såväl på tyska som franska, engelska och italienska språken*.

Det har således nu gjorts ett försök, som i betydlig mån underlättar kunskapen om musikens utveckling och nuvarande ställning. Det förtjänar därför i hög grad alla musikintresserades uppmärksamhet.

Tob. Norlind.

* Utdrag ur detta arbete finnes i Sv. Musiktidning 1888 N:o 3, 4, 6.

* Se härom N:o 18 af Svensk Musiktidning, hvari äfven innehållet af den månatliga tidskriftens 1:sta häfte angifves.

Franz Berwald

och hans opera

Estrella de Soria.

Upptagandet i sin helhet af denna den berömde svenske tonsättarens förnämsta operaverk ger oss anledning att nu redogöra för dess text och äfven kasta en blick på komponistens lefnadsöden. Innehållet af texten är följande:

Första akten. Handlingen tilldrager sig i Spanien på 1400-talet, när morernas maktställning var bruten i detta land, då ännu deladt i Arragonien och Castilien, med särskild regent för hvardera. Första akten framställer castilianska härens stora fältläger; Salvaterra, castiliansk fältherre, återkommer från kriget med konung Alfons af Portugal och hyllas af folket såsom segervinnare. Bland fångar, som han hemfört, är äfven den sköna Zulma, en morik furstedotter, för hvilken Salvaterra fattat en brinnande kärlek, som af Zulma varmt besvaras. Men Zulma älskas äfven af Muza, en morisk prins, också han krigsfånge, som nu uppträder för att återfordra den frihet, Salvaterra lofvat fångarne vid stridens slut. Salvaterra återgifver honom liksom Zulma friheten, och bekräftar äfven att konungen åt hvarje mor, som vill kvarstanna i Spanien, lofvat frihet och hägn. Emellertid vill Zulma kvarstanna hos Salvaterra, hvilket uppväcker vrede hos Muza, som svär att Zulma likväl skall bli hans.

Scenförändring. I grefvinnan Estrellas palats. Estrella, som passioneradt älskar Salvaterra, underrättas af sin trotjänare, Diego, om Salvaterras och Zulmas böjelse för hvarandra. Hon uppdrar därför åt riddar Sambrano att bortröfva Zulma. Hon tror sig nämligen, sedan Zulma blifvit aflägsnad, kunna återvinna Salvaterras kärlek. Detta ingår dock ej i Sambranos planer, hvilken ansatt af sina fordringsägare har för afsikt att själf förvärfva den rika Estrellas hand.

Scenförändring. Salvaterras läger. I stället för att uppfylla Estrellas önskan, går Sambrano till Salvaterra och varnar denne för den svartsjuka grefvinnans onda anslag. Salvaterra beslutar då att föra Zulma i säkerhet till sin borg. Muza, som emellertid, osedd af Salvaterra och Sambrano, lyssnat till deras samtal härom, lofvar att hämnas och att förfölja dem.

Andra akten. Vild skogstrakt. Konungen är ute på jagt med sitt följe. Sambrano och Zulma inträda. De äro förföljda af Muza och gömma sig, då de märka detta, i en grotta. Muza tror sig då ha dem fast, men i grottan finnes en utgång på andra sidan, genom hvilken de undkomma. Muza rasar då han märker, att de undkommit honom.

Scenförändring. Det kungliga palatset. Estrella kommer in, tankfull och sorgsen. Konungen uppträder, åtföljd af Salvaterra samt sin hofstat och tillkännagifver Estrellas förlofning med Salvaterra, hvarvid den senare bönfallande vädjar till konungen. Muza inställer sig för tronen, anklagande Salvaterra, som röfvat hans brud och håller henne gömd i sin borg. Salvaterra urskuldar sig med att Zulma frivilligt följt honom. Konungen vredgas och förehåller Salvaterra att han lofvat Estrella sin tro, befallande att de nu skola förmälas, eljes skall straffet drabba den trolöse. Salvaterra förklarar att han ej vill skiljas från Zulma och ämnar aflägsna sig då Muza i högsta raseri ställer sig i hans väg, anfallande Salvaterra med draget svärd. Salvaterra försvarar sig och genomborrar Muza, som nedfaller döende.

Tredje akten. Salvaterra förbereder en flykt på ett skepp med Zulma. Estrella med beväpnadt folk följer dem dock i spåren, och vid ett tillfälle, då Zulma är lämnad ensam, passar Estrella på och låter gripa henne. Af en beväpnad väktare föres Zulma därefter upp på en närbelägen klippspets; väktaren har befallning att »vid aftonklockans sjunde ljud» störta henne i hafvet, men just som man står i begrepp att utföra detta, kommer Diego, som, ogillande sin härskarinnas grymhet, hastat upp på klippspetsen, och nedstöter väktaren med en dolk. Zulma räddas och Salvaterra med sina krigare för henne ombord på sitt skepp. Estrella, utom sig af harm, stöter då dolken i sitt eget bröst.

Operan gafs, såsom förut vi nämnt, första gången å kgl. operan d. 9 okt. 1862 och hade då följande rolbesättning: konungen af Castilien: hr. Wallin, Salvaterra: hr Arnoldson, Sambrano: hr Sandström, Estrella: M:lle Andrée (fru Stenhammar), Zulma: fru Ch. Strandberg, Muza: hr. Willman, Diego: hr Arlberg, En blomsterförsäljerska: M:lle Lublin. Nuvarande rolinnehafvare i operan omnämnas på ett annat ställe i detta nummer.

Franz Berwald, den genialiske tonsättaren, har i likhet med flere andra tonsättare varit före sin tid och först efter sin död blifvit rätt och allt mera uppskattad, förnämligast i fråga om hans instrumentalverk. I denna tidnings första årgång meddelades en väl skrifven biografisk uppsats om Berwald af hans beundrare Ludvig Norman med återgifvande af hans porträtt, hvilket äfven, jemte en kort biografi, var infördt i denna tidnings festnummer under utställningsåret 1897 med anledning af de stora musikfester hvilka då ägde rum härstädes. En kort biografisk uppsats om honom må emellertid äfven nu lämnas.

Franz Berwald, född d. 23 juli 1796, tillhörde en musikalisk släkt. — Fadern var en från Tyskland redan i början af Gustaf III:s regering hitflyttad tysk violinist, som blef kammarmusikus hos hertig Carl af Södermanland och samtidigt anställd i hofkapellet. Franz Berwald visade redan i sin ungdom sådana anlag för musik, att han vid sitt tionde år kunde uppträda offentligt som violinist på en konsert i riddarhussalen. Då sedermera hans lärare, den bekante Du Puy år 1812 blef kapellmästare vid »Kongl. Operan» (från 1 juli 1813 kallad »Kongl. Teatern»), inträdde den då 16-årige Franz Berwald som violinist i hofkapellet, där han som sådan kvarstod till den 1 okt. 1828, med undantag af spelåren 1818—20 samt 1823—24. Sedermera var han under ett tiotal år bosatt i Berlin, där han skref operetten »Der Verräther», därefter ett par år i Wien, hvarest han 1841 komponerade operan »Estrella de Soria». Efter att omväxlande varit bosatt i Stockholm, Paris och Wien, återkom han år 1849 till fäderneslandet, där han sedan vistades under de 19 återstående åren af sin lefnad och afled d. 3 april 1868. Under två perioder af sitt lif öfvergaf dock denne märklige man den konst, som gjort hans namn odödligt i den svenska musikens häfder. Första gången var då han år 1835 i Berlin öppnade ett offentligt institut för ortopedisk gymnastik, hvilket blef talrikt besökt och fortfor till 1840. Andra gången var då han under åren 1851—58 hade befattning som disponent för Sandö glasbruk i Norrland, under hvilken tid han dock tillbragte vintrarna i Stockholm, sysselsatt med musikalisk verksamhet.

Utom »Estrella de Soria» har Berwald komponerat operan »Drottningen af Golconda», den komiska operetten »Modehandlerskan» i 3 akter, uppförd å kgl. operan en enda gång 1845, och 2-aktsoperetten »Jag går i kloster», gifven dec. 1843—jan. 1844 å samma scen 6 gånger, samt symfonier, kantater, kammarmusik m. m., öfver hvilka vi nu sakna utrymme att meddela en förteckning. Franz Berwald blef 1864 ledamot af Musikaliska akademien. —

Det torde ej sakna sitt intresse att här nämna ett par andra musici med namnet Berwald, hvilka här verkat. Då må i främsta rummet märkas Franz Berwalds kusin, Johan Fredrik Berwald, som efterträdde Du Puy som kapellmästare härstädes, hvilken befattning han innehade under ej mindre än 27 år, eller åren 1822—49. Bland J. F. Berwalds döttrar var operasångerskan Julie Berwald, sedermera gift med friherre Knut Åkerhjelm. En broder till Franz Berwald var konsertmästaren August Berwald, sedermera inspektor för musikaliska akademiens läroverk.

Gertrud Elisabeth Mara.

Ett märkligt konstnärslif.

(Forts. o. slut.)

Så förflöto några år, bedröfliga nog för Gertrud. Det var henne ett kval att genom sin talang nödgas roa konungen, mot hvilken hennes vördnad och beundran förvandlats till fruktan och bäfvan. Hon fann detta lif outhärdligt och slutligen ingick hon på Maras förslag att ännu en gång söka fly. Denna gång tillställde man det klokare. Gertrud skulle resa allena, med blott ett fruntimmer till sällskap; Mara ville i en annan riktning söka komma öfver gränsen; först i Sachsen skulle de sammanträffa. Det skedde och lyckades. Väl anhöllos de i Dresden af det preussiska sändebudet, till dess han inberättat till konungen och erhållit hans ordres; men denne, som tröttnat på hela saken, befallde att skicka Gertrud hennes afsked. Han skall därvid hafva yttrat i afseende på hennes förhållande till Mara: en kvinna som så helt och hållet bortkastat sig till en man, är nu en gång som en jagthund: ju oftare han sparkas, dess tillgifnare. —

Gertrud, lycklig i känslan af sin återvunna frihet, reste nu med sin man genom Tysklands större städer, och erhöll öfverallt entusiastiskt bifall och rik vinst. Hon själf höll sig till det förra, Mara till det senare. År 1780 kommo de till Wien. Kejsar Joseph sysselsatte sig på den tiden med sitt älsklingsnöje, italienska operan, (Signora *Storace* var dess primadonna), och härvid kunde Gertruds talang ej användas. Maria Theresia däremot, ehuru redan vid hög ålder, intresserade sig högligen för henne, och gaf henne, vid hennes afresa till Frankrike, rekommendationsbref till sin dotter, drottning Marie Antoinette.

1782 kom Gertrud till Paris, där drottningen mottog henne på det huldrikaste, ehuru, utom hennes konst, allt

felades henne, hvarigenom fruntimren pläga göra lycka vid hofven. Sedan hon sjungit i Versailles, gaf hon en stor konsert i Paris, hvarvid hon väckte den högsta sensation. Den berömda sångerskan Todi vistades då i Paris, och hela staden delade sig i två partier, Todister och Maraister. »Hvilken af båda sångerskorna är störst?» frågade drottningen i Versailles två hofherrar, hvilka öfvervarit Gertruds konsert. »Madame Mara utan tvifvel», svarade den ene. »*C'est bien-tôt dit*» (*c'est bien Todi*), inföll den andre kvickt nog. I den storartadt enkla och i den lysande bravur-sången var Gertrud öfvervägande, liksom Todi uti den ljufva, naiva genren.

Härifrån gick Gertrud 1784 till London, där det stora oratoriet och de andliga konserterna sedan Händels tid höllos i högt anseende, och understöddes af konungen samt det kungliga huset. Gertrud fann sig här bäst på sin plats.

Emellertid hade Mara både i Paris och London, såväl inom som utom hus, fört ett lefnadssätt, så afskyvärdt, att hans makas böjelse slutligen måste vändas från honom. Hon skilde sig nu från honom 1799, hvilket försiggick helt fredligt, emedan hon tillförsäkrade honom ett ej obetydligt lifstidsunderhåll. Han dog i Holland 1808 i bedröfliga omständigheter. — I London mottogs hon på det ärofullaste, och prinsen af Wales blef hennes beskyddare. Sedan Gertrud låtit höra sig i Pantheon, kunde ingen konsert mera gifvas, om hon ej biträdde därvid; äfven i aristokratiens kretsar måste hon sjunga, och vann med allt detta oerhörda summor — hvilka dock hennes följeslagare (ty en sådan hade hon alltid på sina resor efter skilsmässan från Mara) snart åter satte i omlopp. Sin största ära äfvensom sin popularitet vann hon genom sin medverkan vid de stora årliga konserterna, som till Händels minne uppfördes i Westminster-Abbeys kolossala lokal. Säkert glömde ingen, som därvid varit närvarande, med hvilken kraft och storhet hon i den berömda arian ur Messias sjöng det ofta återkommande stället: »jag vet att min Förlossare lefver» — huru hon sjöng, och sjungande talade, och talande accentuerade det.

Detta har, utom Madame Mara, aldrig någon sångerska förmått, och här var kulminationspunkten af hennes konst samt dess högsta triumf.

Jämte de oerhörda inkomsterna och andra utmärkelser i England, måste hon äfven vidkännas anglicismer af helt annat slag. Engelsmännen betala bra men äro för ekonomiska att icke fordra största valuta. Vi anföra blott ett exempel. Gertrud kom äfven till Oxford, där hon uppträdde med ett bland sina största, mest ansträngande sångstycken. Åhörarne voro hänförda och ropade da capo. Detta öfversteg mänskliga krafter! Gertrud framträder för att ursäkta sig, men blir icke hörd. Hon gör en komplimang, anhåller genom gester att få framföra ett ord — det tillåtes icke. Hon sjunger ej, man hvisslar, man stampar och skriker. Hon vänder sig om och går; larmet tilltager. Hon uppträder med sitt andra nummer; samma tumult. Då hon börjar, är allting tyst, men efter slutet bryter det åter löst. Medtagen både af trötthet och förskräckelse vilja hennes ben ej längre bära henne; en stol står i hennes närhet, hon sätter sig. Detta var en ny förolämpning; den som betalas måste stå — och nu blir hon helt solenniter uthvisslad. Andra dagen förständigas hon formligen af universitetets kansler, att ej mera med sin sång besvära staden Oxford.

Efter fyra års vistande i England besökte hon år 1788 Italien, där hon äfven gjorde stor lycka. Men här förekommo blott scudi i stället för de engelska guineerna — och 1790 återvände hon till England. Här förblef publikens deltagande oförändradt, Gertruds röst blef dock vid uppnående af 50-talet betydligen svagare, men då detta inträffade med alla tonerna uti hennes omfattande skala i samma förhållande, och rösten med styrkan och silfverklangen ej tillika förlorade sitt behag samt melodien och erfarenheten dessutom stodo henne till buds, så förblef hon alltid dock en beundransvärd och, om lokalen ej var för stor, äfven en hänförande sångerska.

År 1802 kom hon till Tyskland, där hon mottogs på det ärofullaste.

År 1804 kom hon till Petersburg och året därpå till Moskva, samt fann i båda hufvudstäderna samma tycke som öfverallt annorstädes. Gertrud trifdes här synnerligen väl, och beslöt att i det gamla Czar-residenset tillbringa återstoden af sina dagar. Hon närmade sig till sextiotalet och afstod nu från allt offentligt uppträdande, men lät ofta höra sig i förnäma privathus, där hon umgicks, och undervisade därjämte unga fruntimmer i sång. Hon köpte sig ett hus i Moskva, snart därpå ett vackert landtställe nära staden, och anförtrodde dessutom åt ett ansedt handelshus ett ej obetydligt kapital. Hon lefde lycklig och nöjd, och trodde sin existens vara för alltid betryggad. Men lyckan, som så länge varit henne blid, öfvergaf henne i sista stunden. Napoleon med sina härar nalkades Moskva. Alla flydde, som förmådde det, och i den allmänna förvirringen räddade de flesta intet mera än lifvet. Bland dessa var ock Gertrud. Napoleon aftågade; hon kom åter; hennes hus låg i aska, hennes landtgods var ödelagdt, köpmannen förklarade sig insolvent, den förnäma världen återvände ej mera till den förstörda stadens ruiner, och ingen behöfde mera någon sångerska eller sånglärarinna; det återstod nu endast att vandra sina färde, och ingen frågade efter att det skedde med blödande hjärta.

Nu stod hon, efter tillryggalagdt kretslopp, nästan åter på samma punkt som för ett halft århundrade sedan; brödlös, utan hjälp, utan hem. Men likasom barnet fann nu äfven den ålderstigna deltagande vänner. Hon vände sig till de tysk-ryska provinserna, och fann isynnerhet i Liffland ett gästfritt emottagande. Hon lefde dels i Reval, dels på landet hos flera ansedda familjer, där hon undervisade döttrarna i sång. Hon längtade emellertid efter en själfständigare ställning och begaf sig åter till Tyskland i förhoppning att ånyo förvärfva en sådan. Hon mottogs på det välvilligaste, men vann ej sin afsikt.

Nu återvände hon till Reval, där hon den 20 januari 1833 afled i fattigdom. Kort före sin död hade hon på sin födelsedag af *Göthe* erhållit ett hyllningspoem. Uti storartad virtuositet uppnåddes hon endast af *Catalani*, i uttrycket blott af *Malibran;* båda öfverträffade hon i röstens omfång. I föredraget af Händelska arier hade hon sin förnämsta storhet.

Musikpressen.

På Elkan & Schildknechts förlag har utkommit:

för piano, 2 händer:

Beaumont, P.: *Aus schöner Zeit*, 6 sehr leichte Vortragsstücke mit Fingersatsbezeichnung. Pris 2 kr.

Eisoldt, C. A.: *Chanson d'amour*, op. 36. Pris 75 öre.

Teilman, Chr.: *Vals-Serenade*. Pris 75 öre.

Heimdahl, Ferd.: *Velociped-Marsch*. Pris 50 öre.

Lundqvist: *Odeon-Marsch*, — »*Upp i gasken*», marsch, à 50 öre.

Royle, P.: *Oriana-Vals*. Pris 1 kr.

Rosas, Juventino: *Sobras las Olas* (Ueber den Wellen). Pris 1 kr.

för violin och piano:

Braga, G.: *La Serenata*. Pris 1 kr.

Jungbeck, Frida: *Buona Notte*. Serenad. Pris 75 öre.

Young, Ch.: General Lee's Quick-Marsch. Pris 75 öre.

Violinistens Vademecum. 2 stråköfningar öfver Rud. Kreutzers för hvarje violinist oumbärliga 2:ra Etude, utarbetade af Herm. Schröder. Pris kr. 1,50.

för orgel eller harmonium:

Lindberg, J.: Lätta koralpreludier och utgångsstycken, hoforganisten m. m. Aug. Lagergren vänskapsfullt tillägnade. Pris 1 kr.

för en röst med piano:

Alfvén, Hugo: »*O stode du i kylig blåst*», dikt af Rob. Burns (ess—ess). Pris 50 öre.

Elfåker, Aug.: *Blommornas blomma* (ciss—e). Pris 50 öre.

Halldén, Björn: *Två visor* af F. A. Dahlgren, »Fästepiga n:o 1» (e—e) och »Mecklamänte» (c—f). Pris 50 öre.

HÄNDEL, G. F.: *Jag vet att min förlossare lefver* (d—fiss), aria ur orat. »Messias». Pris 75 öre.

PICCOLOMINI, M.: *Ora pro nobis* (Bed för oss.) (c—e eller g.) Pris 1 kr.

SJÖGREN, EMIL: »*Alt vandrer Maanen sin vej i kvæld*». Op. 13 n:o 1 (d—g). Pris 50 öre.

Folkvisor och Romanser. N:o 4: Så ensam glömd och allen (tysk), 5 »Om sommaren sköna» (Dalvisa), 6 Du tänker ej på mig (neapolitansk), 7 »Astri mi Astri» (norsk), 8 »Kristallen den fina» (svensk); 9 Abt: »När till hemmet svalan far», 10 Heiser: Lärkan, 11 Kreipl: Vårvinden, 12 Taubert: Vaggsång, 13 Liebe: Min hemlandsdal, 14 »O hviska ljuft...» (rysk romans) à 20 öre.

På Abr. Lundquists förlag har utkommit:

för piano, 2 händer:

SJÖGREN, EMIL: *Lyriska Dikter.* 1 Sonett (tillegnad frök. Marie Speyer), 2 Roddarens sång (tillegnad fru Hanna Dahlman), 3 Nordisk Dityramb (tillegnad hr Wilh. Stenhammar). Pris 2 kr.

för en röst med piano:

SJÖGREN, EMIL: *Balladen om fru Slöje* (tillegnad grefvinnan Ebeth Mörner). Texten ur »Kung Smek» af Birger Mörner. Pris 75 öre.

Pianostyckena på Elkan & Schildknechts förlag höra, dansmusiken inberäknad, till den populära musiken, Beaumonts stycken likasom Teilmans äro af enklare faktur, Eisoldts »Chanson d'amour» tillhörande den »brillanta» salongsmusiken, utan att dock vara svårspelt. Styckena för violin och piano äro också för den stora allmänheten. Lindbergs koralpreludier och utgångsstycken äro såsom titeln angifver lätta och fylla sin uppgift. Preludierna, helt korta, på en eller ett par rader, äro till antalet 21, utgångsstycken, om en eller två sidor, äro fyra. Tonsättaren är organist i Åtvid. — Bland sångerna bär Sjögrens »Allt vandrer maanen» det tidiga opustalet 13 och torde sålunda vara bekant. Alfvéns sång är en särdeles enkelt melodisk bit med lätt ackompagnement. Till samma stil kan äfven Elfåkers räknas. Halldéns »Två visor» äro lustiga sånger i folkton, välbekanta såsom tillhörande fru Anna Petterson-Norries repertoar. Till allvarligare slaget hör Piccolominis, i balladstil, växlande mellan kyrkosången »Ora pro nobis» och skildringen af en fattig flicka, som förgäfves anropar kyrkogångarne om hjälp och slutligen träffas af dem död på sin moders graf. Af mera gediget värde är Händels aria ur »Messias», nu utkommen helt à propos, då oratoriet i dessa dagar här utföres. Af nu utgifna nummer tillhörande samlingen »Folkvisor och Romanser» äro de flesta välbekanta. Bland folkvisorna synes oss »Kristallen den fina» ha vunnit på ett mera enkelt, harmoniskt osökt ackompagnement. Sjögren-kompositionerna på Abr. Lundquists förlag äro ej länge sedan offentligt utförda och därigenom bekanta. Den vackra »Balladen om fru Slöje» sjöngs på komponistens »romansafton» i Vetenskapsakademien i slutet af september och vid samma tillfälle utförde hr Stenhammar de präktiga pianostyckena »Sonett» och »Nordisk dityramb»; »Roddarens sång» spelades af hr Bauer på hans konsert 1 november och väckte välförtjänt bifall. Styckena äro ej svåra att utföra.

Från scenen och konsertsalen.

Kgl. teatern. Nov. 15, 17, 26 Fr. Berwald: *Estrella de Soria.* Stor romantisk opera i 3 akter af Otto Prechtler. Öfvers. af E. Wallmark. Nya dekorationer af C. o. F. Jansson. Dans af M. Glasemann. (Estrella, Zulma, en blomsterflicka: fru Östberg, frkn. Hulting, Fernqvist; konungen af Castilien, Salvaterra, Muza, Sambrano, Diego: hrr Sellergren, Ödmann, Söderman, Ericson, Lejdström). — 16 Hallén: *Valdemarsskatten.* — 18 Donizetti: *Regementets dotter;* balett: *En sommaridyll.* — 19 Donizetti: *Leonora.* — 20 Wagner: *Den flygande holländaren.* — 21 *2:a Symfonikonserten.* 1 Fr. Berwald: Symfoni n:o 4 Ess dur (komp. 1845); 2 Aulin: Violinkonsert n:o. 3, C-moll; 3. H. Alfvén: Symfoni n:o 2 D-dur — 22 Bizet: *Carmen.* — 23. Nicolai: *Muntra fruarna i Windsor* (Fru Ström, Fru Page, Anna Page: Fruar Östberg, Linden, frk. Karlsohn; Sir John Fallstaff, hr Ström, hr Page, Fenton, Dr. Cajus, Spinker: hrr Elmblad, Söderman, Sellergren, Strandberg, Grafström, Henrikson). 100:de gången. — 25 W. Stenhammar: *Tirfing* — 27 Mozart: *Figaros bröllop.*

Wasa-teatern. Nov. 15—28 Offenbach: *Orpheus i underjorden.* — 19, 26 *Vermländingarne.*

Musikaliska akademien. Nov. 14 *Filharmoniska sällskapets* 1:a abonnemangskonsert. Program: Liszt: »Legenden om den heliga Elisabeth,» Oratorium. Solister; fru D. Möller, hrr J. Forssell, G. Sjöberg. Biträdande: kgl. hofkapellet. Dirigent: hr W. Stenhammar. — 19 *Matiné* af Bellmanskören. Biträdande: fru D. Möller, frk. Alfh. Larson, hrr C. F. Lundqvist, H. Malm. — 26 *Konsert* af Stockholms Allmänna Sångförening. Biträdande: fru D. Möller, hr W. Klein. Dirigent: hr Herm. Berens. — 28 *Musikföreningens* 1:a abonnemangskonsert. Program: Händel: »Messias». Oratorium. Biträdande: fru D. Edling, frk. A. Hulting, hrr W. Klein, Salomon Smith samt k. hofkapellet. Dirigent: prof. Fr. Neruda.

Vetenskapsakademien. Nov. 16. *Aulinska kvartettens* 2:a kammarmusiksoaré. Biträdande: hr E. Stanek 1. Mozart: »Eine kleine Nachtmusik.» Serenad, G dur, för stråkkvartett och kontrabas; 2 H. Alfvén: Sonat för violin och piano. C moll, op. 1.; 3 Fr. Schubert: Stråkkvartett, G dur. op. 161. — 23 *Konsert* af violoncellisten Fredrik Trobäck. Biträdande: konsertmäst. L. Zetterqvist, hr John G. Jacobson.

Jakobs kyrka. Nov. 19. *Orgelkonsert* af dir. Alb. Lindström. Biträdande; fruar D. Afzelius, A. Lang, konsertm. L. Zetterqvist.

K. F. U. M.-salen. Nov. 20. Konsert af hr Lennart Lundberg. Biträdande: fru D. Möller.

Berwalds »Estrella de Soria», hvaraf större delen af första samt andra akten uppfördes vid K. teaterns invigning, har nu gifvits i sin helhet med lofvärd pietet för tonsättaren och med ett på alla händer godt utförande. Festens klenhet och musikens delvis föråldrade form ger operan karaktär af något antikveradt, som ej kan öfverskylas af dess musikaliska förtjänster, melodiska som instrumentala. Med nöje lyssnar man dock till den ypperliga uvertyren, Salvaterras romans och trion i första aktens början, andra aktens jägarkör, Muzas aria, Diegos aria och flickornas kör, marschen, kvartetten och den ståtliga finalen samt ett och annat i tredje akten, hvarjämte Estrellas arior äro beundransvärda såsom koloraturarior, af fru Östberg utförda med öfverlägsen konstnärlighet. Dekorationerna äro praktfulla och dansen utföres behagligt.

Andra symfonikonserten gafs för utsåld salong, och bevistades af konungen, hertigparet, prins Eugen och hertiginnan af Dalarne. Den inleddes med Franz Berwalds af glad stämning genomandade Ess-dur-symfoni, rik på spirituella idéer i melodik, rytm och instrumentation, hvilken dock bär klassisk prägel af klarhet och moderation. Den härpå följande violinkonserten af hr Aulin är ett talangfullt verk, som vunnit erkännande äfven i utlandet, och nu af komponisten återgafs med säker teknik och bästa uttryck under god medverkan af orkestern. Slutunmret utgjordes af hr Alfvéns äfven förr gifna, stor- och djuptänkta 2:a symfoni, hvarom vi förut yttrat oss. Det ungdomligt fantasirika, med lärd apparat utrustade, storslaget instrumenterade verket vann åhörarnes bifall i så hög grad, att tonsättaren till sist med högljudda ovationer blef flere gånger framropad, en hedersbetygelse hvari konungen lifligt deltog. Bifallet var för öfrigt rikt efter hvarje sats af symfonien, hvilken leddes af hr Stenhammar, dirigent för aftonen.

»Muntra fruarna i Windsor», Nicolais kvicka, melodisköna och lustiga opera, har nu haft sin 100:de föreställning på vår K. operascen. Personalen vid denna är ofvan anförd. Till jämförelse erinra vi här om rolbesättningen i operan vid 1:a representationen härstädes, d. 18 maj 1857, och vid den 50:de, d. 27 januari 1884:

	1857	1884
Fru Ström...	m:lle Michal	fru Edling
Page	fru Ch. Strandberg	frk. Lagermark
Anna Page	m:lle Andrée	frk. Karlsohn
Falstaff.....	hr Uddman	hr Janzon
Hr Ström...	hr Wallin	hr Lange
Page	hr Willman	hr Strömberg
Fenton	hr O. Strandberg	hr Bröderman
Dr Kajus ...	hr Lundberg	hr Ohlsson
Spinker.....	hr Dahlgren	

Filharmoniska sällskapet gaf sin repris af »Den heliga Elisabeth», för nära fylld salong, med samma solister, som då det stora verket utfördes i

våras, med undantag af fru Afzelius, hvars parti jämte några andra nummer denna gång strukits. Utförandet under hr Stenhammars direktion var berömvärdt och sällskapet hedrade sig därmed likasom med att anslå konsertens behållning åt de förolyckade norska fiskarenas familjer. Kronprinsen och hertiginnan af Dalarne bevistade konserten.

Senaste talrikt besökta kammarmusiksoarén bjöd på två för första gången af Aulin-kvartetten framförda verk, nämligen Mozarts serenad »Eine Kleine Nachtmusik» för stråkkvartett och kontrabas, i sin enkla okonstlade melodiska friskhet allt igenom tilltalande, samt Stråkkvartett af Schubert op. 161, som man skulle kunna kalla för tremolo-kvartetten genom det i den ofta förekommande tremolot. Schuberts rika melodiska åder flyter äfven här i hvarje af de fyra satserna och gör dem alla äfven genom sina växlande rytmer mycket underhållande. Mellan dessa nummer gafs Hugo Alfvéns op. 1, hans förut här spelade violinsonat, nu med stor schwung återgifven af hrr Aulin och Stenhammar, som för aftonen hade en ypperlig Malmsjöflygel till sin disposition. Den ungdomliga friskhet och idérikedom, som genomgår detta förstlingsverk, ha vi förut påpekat. Publiken mottog med stort bifall sonaten, och den närvarande komponisten blef ett par gånger hyllad.

Orgelkonserten i Jakobs kyrka gafs för talrikt auditorium. Direktör Lindström ådagalade äfven på denna sin konsert de framstående egenskaper han besitter som orgelspelare, främst i solonumren: Bachs Toccata och Fuga i D-moll, V. Lachners Preludium och Toccata (af hr L. arrang. f. orgel) samt Sonat af Filippo Capocci. Programmet upptog för öfrigt Harp-ballad af Hasselman (fru A. Lang), Violinromans af Beethoven (hr Lars Zetterqvist) »Domine deus» af Rossini (fru Dav. Afzelius) och slutligen Aria af Händel för sång, harpa, violin och orgel.

Mångtalig publik hade äfven infunnit sig på den soaré, som hr Lennart Lundberg gaf i K. F. U. M:s lokal med program af egna kompositioner, bland hvilka sångerna, utmärkt återgifna af fru Dagmar Möller, syntes slå mest an. Af dessa sånger ha vi förut påpekat »Sorg», »I sommarkväll», »Violoncell» och »Dold förening», då de anmäldes såsom utgifna. Ännu en, »Jeg elsker dig», utfördes denna afton, äfven den anslående, ehuru ej i lika hög grad som Griegs till samma ord. Bland i ofvan nämnda anmälan omtalade pianostycken spelade hr Lundberg »Barcarole», »Legend» och »Scherzo», särdeles det sistnämnda bifallsväckande, och dessutom en originell »Toccata» en intagande »Idyll» en hafsbränningarna tecknande »Marine» och till slut »Tema con Variazioni», hvilka variationer väckte stort intresse. Lifligt bifall tillkom såväl soarégifvaren som fru Möller.

Herr Trobäck visade sig på sin soaré såsom mycket framstående violoncellist, särskildt hvad god teknik beträffar, i en svår Haydn-konsert (D-dur) och Poppers »Elfentanz». Äfven hans sångton på instrumentet är vacker. Stort bifall följde på hans af hr Jacobson väl ackompagnerade nummer (om ock ibland pedalen mer kunnat sparas), Schumanns Amoll-sonat och Beethovens Essdur-trio op. 70 N:o 2 utgjorde en värderik fyllnad i programmet särdeles genom hr Zetterqvists mästerliga violinspel. Musikföreningens konsert få vi omnämna i nästa nummer.

Musiknotiser.

Från hufvudstaden och landsorten.

Delegarne i k. teaterns aktiebolag hade d. 18 nov. ordinarie bolagsstämma i k. teaterns stora foyer under ordförandeskap af förste hofmarskalken O. Printzsköld.

Sedan förvaltnings- och revisionsberättelserna för spelåret 1898—1899 af ordföranden upplästs, blef den af revisorerna föreslagna ansvarsfriheten för styrelsen af stämman beviljad. Årsvinsten, 22,943 kr. 66 öre, fördelades, enligt styrelsens förslag, på följande sätt: Till bildande af en reservfond afsattes 2,294 kr. 37 öre, till aktieegarne utdelades 5 procent med 14,700 kr., hvarjämte återstoden, 5,949 kr. 29 öre, afsattes till en dispositionsfond.

Till de två styrelseledamöter och den revisor, som bolagsstämman eger utse, återvaldes med acklamation desamma, som hittills fungerat. Utom föregående års styrelsesuppleant, hvilken återvaldes med acklamation, tillsatte stämman ännu en suppleant, nämligen grosshandlaren Axel Abramson. Föregående års revisorssuppleant återvaldes.

Musikaliska konstföreningens årssammankomst egde rum d. 14 nov. i Musikaliska akademiens lokal. Sedan revisionsberättelsen upplästs och åt direktionen ansvarsfrihet beviljats för 1898 års förvaltning, företogos de föreskrifna valen.

Till ledamöter i direktionen återvaldes dr V. Svedbom, ordförande, konservatorieläraren O. Bolander, dr L. Boheman, sekreterare och musikförläggaren O. Hirsch, skattmästare. Till suppleanter utsågos hofmusikhandlaren J. Jacobsson och med. dr. E. Fogman. Revisorer blefvo musikhandlarne G. Lundquist och C. Johnn.

Till granskare af inlämnade arbeten valdes ånyo hofkapellmästaren J. Dente, professor C. Reinecke i Leipzig och prof. Neruda i Köpenhamn. Inköpsnämnden består af prof. I. Hallström, dr V. Svedbom och kapellmästaren J. Dente med dr A. M. Myrberg såsom suppleant.

Anmälan om inträde i Musikaliska konstföreningen kan ske hos alla hrr musikhandlare. Årsafgiften, 4 kr., berättigar till erhållande af föreningens samtliga årstryck. Bland dessa finnes äfven Berwalds nyss å k. teatern upptagna opera »Estrella de Soria» i fullständigt klaverutdrag med text, och erhålla medlemmar af konstföreningen denna publikation till nedsatt pris.

En musikalisk soaré gifves i Vetenskapsakademiens hörsal tisdagen den 5 december till förmån för det under bildning varande musikhistoriska museet. Därvid komma sångnummer att föredragas af grefvinnan Mathilda Taube och hr John Forsell, en violkvartett utföres af hrr Lars Zetterquist, Fridolf Book, Conrad Nordqvist, och Franz Neruda, hvarjämte ett par nummer för viola d'amore och luta föredragas af kammarmusikus Fredrik Sörensen och hr Sven Scholander, hvilken sistnämnde dessutom låter höra några sånger med lutackompanjemang. Till öfriga sångnummer utföres ackompanjemanget på några musikhistoriska museet tillhöriga instrument, hvaribland en spinett, sign. Joannes Carcassi 1698, och ett clavichord, sign. Pehr Lundborg 1787, af hr Herman Berens. Programmet skall upptaga uteslutande äldre kompositioner, dock af fullkomligt populär art. Biljetter blifva tillgängliga i Abr. Lundquists hofmusikhandel.

Musikföreningen. Abonnemangsteckning till föreningens tre konserter under arbetsåret 1899—1900 kan ske i Abr. Lundquists hofmusikhandel, Malmtorgsgatan 8, till pris af 12, 10 och 8 kr. Programmet för de följande konserterna kommer att bland annat upptaga en repris af Verdis »Pezzi Sacri» samt oratoriet Kristi uppståndelse af den här ännu ej introducerade italienaren abbé Perosi.

Direktör Hedenblads jubileum. Vid studentkårens allmänna sångförenings sammanträde i oktober väcktes ett förslag, understödt af både f. d. och nuvarande medlemmar, därom att Allmänna sången skulle i slutet af terminen anordna en konsert i Stockholm, af hvilken inkomsten — såsom för 10 år sedan skedde — skulle oafkortad tillfalla director musices Ivar Hedenblad, som nu i 25 år varit Allmänna sångens dirigent. Konserten eger rum d. 30 d:s i Katarina kyrka.

Tillkännagifvande.

Då genom misstag vid expeditionen af förra numret några s. k. sköntrycks-exemplar (med otryckt baksida af tryckarket) utsändes, anhålles att de som bekommit sådana, i och för erhållande af fullständiga exemplar, derom underrätta. *Redaktionen.*

Svensk Musiktidnings musikbilaga

1899

till helårsprenumeranter utgöres af

MUSIKALBUM

XII

10 sidor, innehållande

för piano 2 händer:

Wilh. Stenhammar: Ur musikdramat »*Gildet på Solhaug*». 2:a aktens introduktion (införd med benäget tillstånd af Det Nordiske Forlag, musikförlag. Henr. Hennings, Köpenhamn);

Em. Sjögren: *April,* skiss;

Gust. Hägg: *Pastorale;*

Fr. Zierau: *Vildros;*

för en röst med piano:

Aug. Elfåker: »I skogen dväljes jag stilla» (A—tvåstr.D).

Pris 1 krona.

Eleganta Permar

till Svensk Musiktidning finnas till salu à **2 kronor** hos P. Herzog, Malmskilnadsgatan n:o 54.

Kurs i **plastik** samt undervisning i **sång** efter den italienska sångmetoden i förening med **instuderande af roler,** med särskildt afseende fäst vid frasering och diktion, meddelas af

SIGNE HEBBE

Sturegatan 24, Stockholm.

J. G. MALMSJÖ

GÖTEBORG

Etablerad 1843.

Kongl. Hofleverantör.

Tjuguen **första** pris, in- och utrikes.

Flyglar och Pianinos

Beqväma afbetalningsvilkor.

Talrika vitsord från framstående musici och konstnärer, bl. a. från **Alfred Reisenauer, Professor Frans Neruda, Alfred Grünfeld, Moritz Rosenthal, Prof. Franz Mannstädt, Dir. Aug. Körling, Mad. Teresa Carreno, Fru Margareta Stern, Fru Hilma Svedbom, Fröken Tora Hwass** samt **Kungl. Musikaliska Akademien** och **Göteborgs** mera framstående musici och musiklärarinnor.

På **MAX LEICHSSENRINGS** förlag, Hamburg, har utkommit och finnas tillgängliga i musikhandeln härstädes

SUITE in vier sätzen (D-moll) für piano (Pr. M. 3) samt

DREI LIEDER für eine Singstimme mit Klavierbegleitung af **IKA PEYRON** (Compl. pr M. 1,50).

OBS. Äldre årgångar

af denna tidning, med eller utan musikbilaga, erhållas till nedsatt pris (endast kontant) å expeditio nen.

I Musik- och Bokhandeln:

Populär

Piano-Skola

med

Klaviatur-Tabell

för noternas snabba inlärande.

Ny, lättfattlig undervisningsmetod för barn, öfversatt och bearbetad efter

Prof. **H. von Bocklet.**

Häft. 3 kr., i pappband 3: 50, clothband 4 kr.

»Enkel, praktisk och fullt systematisk, gående i lagom hastighet och utan hopp från det lättare till det svårare. Torde vara den bästa pianoskola vi hittills haft i Sverige. En ytterligare förtjenst hos det verkligen vackra arbetet är att bearbetaren förmått göra det så alltigenom svenskt som det verkligen är.»

(Gotlands Allehanda.)

Elkan & Schildknechts Musikhandel

28 Drottninggatan 28.

AUG. ELFÅKERS MUSIKSKOLA

Banérgatan 15 (4 tr. upp)

Specialitet: **Harmoni, kontrapunkt** och **musikalisk formlära.** — Enskildt eller i klasser.

Mottagning: Onsd. och lörd. kl. 2—3 e. m.

Svensk Musiktidning

Nordiskt Musikblad. — 20:de årgången. — ***För hvarje musikaliskt hem,***

*utgifves 1900 efter samma plan som förut, innehållande **populär läsning i Musikaliska ämnen, porträtter** med **biografier** och **musikbilaga.** Tidningen utkommer såsom förut två gånger i månaden (utom juli—aug., »den döda säsongen») till ett pris af **5 kronor** pr år, lösnummer 25 öre. Prenumeration sker här å **Expeditionen, Kungstensgatan 56,** 3 tr., i **bok- och musikhandeln,** å posten och tidningskontor. **I landsorten** prenumereras bäst å **posten.***

J. LUDV. OHLSON

STOCKHOLM

Hamngatan 18 B.

Flyglar, Pianinos och **Orgelharmonier** af de bästa *svenska* och *utländska fabriker* i **största** lager till **billigaste** priser under fullkomligt ansvar för instrumentens bestånd.

Obs.! **Hufvuddepôt** för **Blüthners** och **Rönischs** verldsberömda Flyglar och Pianinos.

Presentkort

å

* SVENSK MUSIKTIDNING *

à 5 kronor

finnes att tillgå å tidningens expedition

Kungstensgatan 56

samt i bok- och musikhandeln.

OBS! Vacker och lämplig julklapp!

Skandinaviska Orgelfabrikens

Kammarorglar,

hvaråd de nyaste uppfinningar och förbättringar tillämpas, äro af våra förnämsta orgelkännare såväl i Stockholm som i landsorten *enhälligt* vitsordade för att vara de **bästa** i norden tillverkade. Prisbelönta i Köpenhamn 1888 (enda pris med medalj), i Norrköping 1889, i Helsingborg 1890 (första pris). Priskuranter sändas på begäran franko.

Skandinaviska Orgelfabriken.

Kontor och utställning i Stockholm.

Mästersamuelsgatan 24.

Innehåll: Karl Ditters von Dittersdorf (med porträtt). — Franz Berwald och hans opera »Estrella de Soria». — Den musikhistoriska vetenskapen, af Tob. Norlind. — Gertrud Elisabeth Mara. Ett märkligt konstnärslif (slut). — Musikpressen. — Från scenen och konsertsalen. — Musiknotiser från hufvudstaden. Från andra land. — Tillkännagifvande. — Annonser.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1899.